

УДК 658.3.07

Т. С. Ремесник, студент
М. Г. Єщенко, ст. викладач, к.п.н.

Донбаська національна академія будівництва і
архітектури, м. Краматорськ, Україна
nik@donnaba.edu.ua

ОСНОВНІ ЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ У СФЕРІ БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ

Зазначено основні етапи та підходи у етиці та соціальній відповідальності бізнесу. Виділено універсальні етичні принципи ведення бізнесу та надано рекомендації для успішного та етичного ведення бізнесу.

Ключові слова: етика бізнесу, етика ділових відносин, соціальна відповідальність.

Т. С. Ремесник, студент
М. Г. Єщенко, ст. преподаватель, к.п.н.

Донбасская национальная академия
строительства и архитектуры, г. Краматорск,
Украина nik@donnaba.edu.ua

ОСНОВНЫЕ ЭТИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ В СФЕРЕ БИЗНЕСА И УПРАВЛЕНИЯ

Определены основные этапы и подходы в этике и социальной ответственности бизнеса. Выделены универсальные этические принципы ведения бизнеса и даны рекомендации для успешного и этического ведения бизнеса.

Ключевые слова: этика бизнеса, этика деловых отношений, социальная ответственность.

T. S. Remesnik, student
M. G. Yeshchenko, senior lecturer, Candidate
of Pedagogical Sciences

Donbas National Academy of Civil Engineering and
Architecture, Kramatorsk, Ukraine
nik@donnaba.edu.ua

BASIC ETHICAL VIEWS IN BUSINESS AND MANAGEMENT

The basic stages and approaches in the field of ethics and social responsibility of business are defined. The universal ethical principles of doing business are highlighted and recommendations for successful and ethical conduct of business are given.

Keywords: business ethics, ethics of business relations, social responsibility.

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві етика займає важливе місце. Адже будь – яка трудова діяльність, що є провідним заняттям людей, передбачає тісну взаємодію однієї людини з іншою, тобто постійне спілкування (обмін думками, пропозиціями; вирішення робочих питань та проблем різного характеру).

Етика бізнесу (комерційної, підприємницької, будь-якої іншої дозволеної законом діяльності задля отримання прибутку) є складовою етики ділових відносин. Ці відносини охоплюють не тільки виробничу, організаційну, правову сфери, бо навіть дуже близькі люди (рідні, друзі, кохані) час від часу є їх суб'єктами, наприклад при розподілі спадщини, спільному придбанні житла, транспортних засобів або співпрацюючи в одній організації.

Мета дослідження (постановка завдання) – розглянути основні етичні погляди у сфері бізнесу та управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом етика ділових відносин досліджує безособистісні, практично-утилітарні відносини людей з метою їх гармонізації, гуманізації, узгоджує їх з моральними вимогами. Проблемне поле етики бізнесу є вужчим і конкретнішим, ніж етики ділових відносин, оскільки її наукові інтереси обмежені сферою підприємницької, комерційної діяльності.

Етика бізнесу розглядає взаємозв'язок цілей і засобів підприємництва, вплив дій підприємця на своє становище і становище працівників фірми, суспільства. До її компетенції належить дослідження моральних аспектів законодавства у сфері праці, трудових відносин і розподілу суспільного продукту. В цьому контексті вона найчастіше послуговується категорією «справедливість», розмірковуючи над різними вимірами справедливості конкретних законодавчих актів і норм. Водночас вона дуже чутлива до чинників, покликаних забезпечити гармонійне співвідношення інтересів власника й інвестора, роботодавця і працівника, замовника і постачальника, фірми і споживача. Не може вона бути байдужою і до таких питань, як існування бідності широких мас і зосередження значних багатств у руках незначної кількості населення, відносини малих і великих фірм, конкуренція, лобізм, ціноутворення, правдивість реклами. Темпераментно реагує етика бізнесу на проблеми збереження навколишнього природного середовища. З цих та багатьох інших питань вона переконує, що мінімальний моральний обов'язок бізнесу полягає в тому, щоб не шкодити суспільству, людині, довкіллю.

Так, етика та соціальна відповідальність бізнесу пройшло в нашій країні за ХХ сторіччя через п'ять етапів:

- традиційний капіталістичний (до 1917 г.): меценатство і піклування вважалися «хорошим тоном» в традиційних підприємницьких колах, однак більшість була спрямована на максимізацію прибутку;
- пряме державне регулювання (1920-ті рр.): видобувні у вигляді податків (в примусовому порядку) кошти спрямовувалися на фінансування соціальних програм;
- планова соціалістична відповідальність (1930-1980-ті рр.): за кожним підприємством закріплювалися соціальні об'єкти і програми і пропонувався план по відкриттю нових, невиконання якого каралося державою;
- «Дикий капіталізм» (1990-ті рр.): Пріоритет був відданий отримання короткострокової економічної вигоди, програми соціальної відповідальності часто брали характер «прикриття» незаконних операцій;
- локальне піклування (з 2000 р): великі підприємства вважають за свій обов'язок турботу про місцевих громадах, фінансуючи локальні соціальні програми.

Дослідники розрізняють три підходи до розуміння проблем соціальної відповідальності бізнесу та етики управлінських рішень:

Традиційний підхід сформульований відомим вченим Мілтоном Фрідменом. Відповідно до його концепції ділові організації повинні служити інтересам своїх власників. Один з основних аргументів полягає в тому, що широка соціальна відповідальність, проти якої вони виступають, призведе до зниження дохідних статей компанії і, отже, витрати на програми соціальної відповідальності в кінцевому підсумку перенесуться на споживачів у вигляді підвищення цін.

• Етичний підхід сформульований класиком менеджменту Пітер Друкер. Згідно з ним, організація в цілому має зобов'язання етичного характеру перед певними групами зацікавлених осіб – стейкхолдерами (засновників, менеджерів, акціонерів (власників), постачальників, кредиторів, клієнтів).

Соціально-етичний підхід сформувався під впливом поглядів Курта Левіна, Едгара Шайна та ін. Відповідно до цього підходу менеджери і співробітники організації відповідають за збалансування, дотримання компанії загальним інтересам: економічним інтересам організації, інтересам стейкхолдерів і глобальним суспільним інтересам.

Незважаючи на специфіку етики бізнесу слід виділити універсальні етичні принципи ведення бізнесу:

- честь вище за прибуток;
- відповідальність у веденні бізнесу;
- чесність і порядність у ділових відносинах;
- терпимість, яка допомагає встановити взаємну довіру, розуміння і відвертість між партнерами;
- тактовність і делікатність, які передбачають врахування різних якостей ділового партнера (вік, національність, темперамент, звички і т.п.);
- прагнення знайти "золоту середину" між необхідністю конкуренції і етикою;
- ділова обов'язковість, дотримання договорів;
- дотримання культури бізнесу.

За останні три десятиліття ХХ в. в західних країнах спостерігається тенденція до підвищення соціально відповідального поведінки організацій. Етичні проблеми складні і суперечливі. Далеко не завжди людина, будь то підприємець-власник, менеджер або службовець, здатний самостійно вирішити їх. Завжди існує потреба спертися на щось, спитати поради. Нижче наведено ряд рекомендацій для власників бізнесу, які хочуть бути успішними і етичними:

- будьте уважні і об'єктивні до «марних» пропозицій, відхиляйте непотрібні пропозиції тактовно і ввічливо;
- будучи впевненим в собі, але уникайте самовпевненості;
- не перекладайте відповідальність за прийняття потрібного рішення на підлеглих, якщо це не входить в їх компетенцію або вони не отримали від вас відповідного завдання або рекомендації;
- пам'ятайте, що ніщо так не компрометує підприємця, як розгубленість;
- виховуйте співробітників ненав'язливо, але постійно, заохочуйте їх плідну працю та ініціативу;
- ніколи не забувайте, що ваша думка або позиція зовсім не завжди хороші, є інші думки і позиції, аж ніяк не гірші;
- не залишайте без ретельного аналізу жоден випадок невдачі, збою, промаху;
- в спілкуванні з людьми навчіться розуміти те, що не висловлено;
- будьте терпеливі до чужих недоліків, якщо вони не заважають вашому бізнесу.

Висновок. Роль етики і моральності в суспільстві переоцінити неможливо, тому що удосконалювання в даній області не має кордонів. Особливо це стосується підприємницької

діяльності і бізнесу. У наш час, особливо в нашій державі розвиток бізнесу натрапляє на серйозні перешкоди, наприклад скептичне ставлення до етики, корупція, підкуп чиновників, недобросовісність ділових та державних партнерів, непрофесійність персоналу, непрозорість законів і так далі. Тому ділова етика і етика бізнесу як ніколи повинна втручатись у ділові відносини сучасних бізнесменів. Але, нажаль контроль за дотриманням етичних правил неможливо забезпечити завдяки будь-якого органу контролю. Удосконалення морально-етичних норм бізнесу повинна забезпечувати належна освіта та виховання. Тому в будь-яких бізнес школах і ВУЗах необхідно з усією відповідальністю підходити до вивчення ділової етики, та виховування майбутніх підприємців.

Література

1. Етика бізнесу. Загальні етичні принципи ведення бізнесу. URL: https://stud.com.ua/64242/menedzhment/etika_biznesu.
2. Малець Л. Корпоративна етика: практичні рекомендації для лідера. Персонал, 2001. №2. С. 72 – 73.
3. Принципи бізнес етики: різні підходи до ведення бізнесу. URL: http://www.prostobiz.ua/biznes/upravlenie_biznesom/stati/printsipy_biznes_etiki_razlichnye_podhody_k_vedeniyu_biznesa.
4. Тофтул М. Г. Етика: Навчальний посібник. Київ: Академія, 2005. 414 с.